

МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

НАУКОВІ ПРАЦІ МАУП

Засновано у 2001 р.

Випуск 1

**АНТИКРИЗОВЕ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ:
ПРОБЛЕМИ І ШЛЯХИ ЇХ РОЗВ'ЯЗАННЯ
В УМОВАХ УКРАЇНИ**

Київ 2001

ББК 65.9(4УКР)29-2
М43

Редакційна колегія

Головатий М. Ф., д-р політ. наук, проф. — головний редактор
Дробноход М. І., д-р геол.-мінерал. наук, проф. — заступник головного редактора
Бовтрук А. П., канд. іст. наук, проф. — заступник головного редактора
Марусєва О. А. — відповідальний секретар

Економічні науки

Захожай В. Б., д-р екон. наук, проф., *Федоренко В. Г.*, д-р екон. наук, проф., *Титова Н. А.*, д-р екон. наук, проф., *Куценко В. І.*, д-р екон. наук, проф., *Осокіна В. В.*, канд. екон. наук, проф., *Онищенко В. П.*, д-р екон. наук, проф.

Психологічні науки

Максименко С. Д., д-р психол. наук, проф., акад. АПН, *Балл Г. А.*, д-р психол. наук, проф., *Ложкін Г. В.*, д-р психол. наук, проф., *Коломінський Н. Л.*, канд. психол. наук, проф., *Чуприков А. П.*, д-р мед. наук, проф., *Бурлачук Л. Ф.*, д-р психол. наук, проф., чл.-кор. АПН

Соціологічні науки

Судаков В. І., д-р соціол. наук, проф., *Ручка А. О.*, д-р філос. наук, проф., *Шкляр Л. Є.*, д-р політ. наук, проф., *Пилипенко В. Є.*, д-р соціол. наук, проф., *Танченко В. В.*, д-р філос. наук, проф.

Політичні науки

Бабкіна О. В., д-р політ. наук, проф., *Бєбик В. М.*, д-р політ. наук, проф., *Горбатенко В. П.*, д-р політ. наук, проф., *Храмов В. О.*, д-р політ. наук, проф., *Шуба О. В.*, д-р політ. наук, проф.

Юридичні науки

Мироненко Н. М., д-р юрид. наук, проф., *Марчук В. М.*, д-р юрид. наук, проф., *Скрипнюк О. В.*, д-р юрид. наук, проф., *Каложний Р. А.*, д-р юрид. наук, проф., *Бабкін В. Д.*, д-р юрид. наук, проф.

Менеджмент

Федулова Л. І., д-р екон. наук, проф., *Гавєський Б. А.*, д-р філос. наук, проф., *Дахно І. І.*, д-р екон. наук, проф., *Дмитренко Г. А.*, д-р екон. наук, проф., *Воротина Л. І.*, д-р екон. наук, проф.

Рекомендовано Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом
(протокол № 3 від 27.03.01)

М43 **Наукові праці МАУП /** Редкол.: М. Ф. Головатий (голов. ред.) та ін. — К.: МАУП, 2001.
ISBN 966-608-120-2

Рекомендовано Вченою радою Ради по вивченню продуктивних сил України НАН України
(протокол № 12 від 28.12.2000)

Рецензенти: *Б. М. Данилишин*, д-р екон. наук, проф., *М. А. Дудченко*, д-р екон. наук, проф.,
В. Г. Федоренко, д-р екон. наук, проф.

Вип. 1: Антикризове управління підприємством: проблеми і шляхи їх розв'язання в умовах
України / За ред. В. С. Найдьонова. — 296 с.

ISBN 966-608-121-0

У збірнику, який Міжрегіональна Академія управління персоналом підготувала разом з Радою по вивченню продуктивних сил України НАН України, розкладаються актуальні питання антикризового управління підприємством у сучасних умовах, аналізуються існуючі проблеми і обґрунтовуються пропозиції щодо шляхів подолання економічної кризи. Для науковців, викладачів, державних службовців, підприємців, хто цікавиться проблемами антикризового управління.

ISBN 966-608-120-2

ISBN 966-608-121-0

ББК 65.9(4УКР)29-2

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП), 2001

ЗМІСТ

Вступ	7	Бакушевич І., Мартинюк В. Чинники впливу організаційних форм господарювання на рівень економічної безпеки регіону й держави	46
Розділ 1 МАКРОЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ	8	Степанов Д. В. Інвестиції як механізм виходу з кризи в Україні	49
Найденев В. С., Махмудов А. Г. Нужна новая концепция налоговой системы	8	Чукаєва І. К. Проблеми законодавчого забезпечення інвестиційної діяльності в паливно-енергетичному комплексі України в умовах ринкової економіки	52
Герасимчук М. С. Макроекономічна ситуація в Україні: перші ознаки виходу з кризи	12	Шемігон О. І. Роль районних і обласних управлінь агропромислового комплексу на час реформування аграрного сектора економіки	55
Биковець В. М. Громадські об'єднання підприємців у системі антикризового управління в Україні	15	Черниш О. В. Антикризові заходи в системі державної підтримки малого бізнесу	57
Мунтіян В. І. Міцні позиції вітчизняного товаровиробника — основа сильної держави	19	Кузьменко В. П. Макроекономічна антикризова політика та шляхи її впровадження в Україні	60
Скудар Г. М. Проблеми конкурентоспроможності машинобудівних підприємств	22	Недин І. В., Рыжов В. В., Частоколенко І. П., Чередниченко А. С. Антикризисные решения в электроэнергетике: содержание и взаимосвязь	64
Воротіна Л. І. Управління корпоративним сектором в умовах трансформаційної економіки в Україні	27	Розділ 2 АНТИКРИЗОВЕ УПРАВЛІННЯ ЯК СКЛADOVA СТРАТЕГІЧНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА	72
Май Н., Васильчук П. А. Причины и последствия финансовых кризисов в условиях глобализации	30	Чернявський А. Д. Стратегічні напрями антикризового управління в Україні	72
Черепніна О. І. Необхідність інституціональних змін в умовах перехідної економіки України	35	Чувардинський О. Г. Стратегічне планування — основа передкризового управління у капітальному будівництві	74
Бабич Р. Б. Регіональний аспект антикризового управління раціональним природокористуванням	38		
Прямкова Я. О. Анализ нормативно-правовой базы корпоративного управления в Украине	41		

РОЛЬ РАЙОННИХ І ОБЛАСНИХ УПРАВЛІНЬ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ НА ЧАС РЕФОРМУВАННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ

Наукові праці МАУП, 2001, вип. І, с. 55–56

Упродовж останніх кількох десятиріч районні управління сільського господарства, а згодом й районні управління агропромислового комплексу, що прийшли їм на зміну, виконували кілька функцій: розпорядницьку, контрольну, консультативну, дорадчу... Найбільше уваги приділялося розпорядницькій. Та це й зрозуміло — їм давали розпорядження зверху, тобто з області, вони ж віддавали ці розпорядження головам колгоспів і директорам радгоспів як безпосереднім реалізаторам планів та ідей розпорядників (як свідчить практика, не завжди вдало).

Перетворення колгоспів і частини радгоспів (держгоспів) на колективні сільськогосподарські підприємства з наступним розпаюванням їх майна, а потім і землі, яка передана їм у власність, не сприяло зміні ситуації на краще, принаймні до сьогодення. Паювання майна в них здійснювалося здебільшого формально, селянам мало хто роз'яснював суть і значення того, що відбувається. Подібні непорозуміння, помилки, прорахунки характерні й для процесу паювання землі, що передана у власність. У зв'язку з цим згадані процеси практично не справляли позитивного впливу на психологію селян, яка продовжує залишатися "колгоспною" з усіма наслідками, які з цього випливають.

Останнім часом на базі КСП у процесі їх реорганізації створюються різні організаційно-правові форми підприємницької діяльності, які є правонаступниками останніх або орендують землю та майно, одержане колишніми членами КСП після виходу з них.

Районні підприємства агропромислового комплексу, на нашу думку, повинні сприяти селянам у реалізації своїх прав щодо належних їм земельних і майнових паїв, створенні на їх основі підприємств, що базуються на приватній власності. Це одна з їх основних функцій, і бажано виконувати її не в робочих кабінетах, а з виїздом на місце.

Указ Президента України "Про невідкладні заходи щодо прискорення реформування аграрного сектора економіки" № 1529 від 03.12. 99, який був виданий з метою забезпечення реалізації державної аграрної політики, прискорення реформування та розвитку аграрного сектора економіки на засадах приватної власності, дає можливість:

- забезпечити всім членам колективних сільськогосподарських підприємств вільний вихід з них із земельними й майновими паями та створити на їх основі приватні підприємства, селянські фермерські господарства, акціонерні товариства, сільськогосподарські кооперативи, інші суб'єкти господарювання, що базуються на приватній власності;
- забезпечити встановлення мінімальної (не менше 1 %) оплати за земельну частину (пай) відповідно до законодавства залежно від її вартості;
- виділяти єдиним масивом земельні ділянки групі власників земельних паїв, які звернулись із заявками про виділення земельних ділянок у натурі;
- сприяти зменшенню вартості (до п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян) виготовлення документів, необхідних для одержання Державного акта на право приватної власності на землю;
- надавати громадянам можливість розширювати підсобні господарства (до речі, на нашу думку, ця назва невдала).

Хто розтлумачить зміст цього Указу на місцях? Хто переконає селян, що їх не хочуть ошукати, як це робили протягом досить тривалого часу? Хто їх врятує від таких фактів (цитуємо): "... У 1889 році я подав прохання генерал-губернатору про видачу мені свідоцтва на право купівлі землі, зазначивши своє місце проживання в м. Києві. Згодом після цього з'явився до мене поліцейський чиновник і спитав — чи подавав я прохання про видачу мені свідоцтва, скільки бажаю купити землі, чи

маю гроші для цього — і потім з офіційною повагою пішов. Прочекавши два місяці, я довідався про долю мого прохання й після довгих митарств дізнався, що “його високопревосходительство не знайшов можливості задовольнити моє прохання”. На другий день я подав нове прохання тому ж генерал-губернатору про видачу мені свідоцтва на купівлю землі й зазначив інше місце проживання, куди я переїхав. Там же знову з’явився до мене поліцейський чиновник і також почав задавати мені питання, як і перший. Але я порадив йому не жертвувати своїм здоров’ям заради служби, а краще закурити, і взагалі я вжив заходів, щоб він поїхав від мене задоволений. Через три тижні той же чиновник привіз мені свідоцтво на право купівлі землі; ми розлучилися з ним приятелями, я купив землю, якою володію й донині.

За таких умов слід поставити питання, від кого ми залежимо? Від поліцейського наглядача, чи від генерал-губернатора, і яка роль останнього?.. Роблю припущення, що на користь держави було б вигідніше дозволити купівлю землі кожному неопороченому громадянину, незалежно від його національності й релігії, ніж давати можливість титулованим особам і чиновникам займатися спекуляцією землі й нечистоплотним збагаченням за рахунок селянина”. Підпис “Обиватель” (збережено стиль оригіналу) [1].

Це було понад століття тому. Чи не відбувається таке в наші часи? Відбувається, і, на превеликий жаль, часто. Невже ми за століття й на крок не просунулися вперед?

А хто роз’яснить, що являє собою товариство з обмеженою відповідальністю, до якого, до речі, необізнані ставляться скептично (мовляв, забрали, а чи віддадуть?). Учасники такого товариства несуть відповідальність у межах їхніх внесків (у вигляді грошей, майна тощо) до статутного фонду. Частина прибутку, яка залишається після здійснення обов’язкових виплат до державного бюджету, розрахунків із кредиторами, відрахувань до фондів товариства та інших відрахувань і виплат, може розподілятися, за рішенням зборів учасників, у вигляді дивідендів між його учасниками пропорційно участі кожного з них у статутному фонді. Дивіденди можуть виплачуватися як у грошовій, так і в натуральній формі. Необхідні також роз’яснення щодо того, чим таке товариство відрізняється від повного чи командитного, які переваги акціонерного товариства над сільськогосподарським кооперативом і навпаки [2].

А хто допоможе в оформленні установчого договору та статуту? Як правильно провести розподільчі збори та скласти розподільчий (передаточний) баланс? Не останнє питання — державна

реєстрація підприємств- правонаступників, яка здійснюється після проведення розподільчих зборів і складання розподільчого балансу. Розподільчий баланс має відображати вартість конкретного майна, яке передається новому підприємству, а також розмір кредиторської та дебіторської заборгованості КСП, що передається кожному з правонаступників.

Не повинні залишатись осторонь цих питань і представники районного відділу земельних ресурсів, відділу фінансів районної державної адміністрації, районного відділу статистики, податкової адміністрації, районного центру зайнятості. До цього процесу мають бути залучені і юристи. Обласні державні адміністрації як органи державної влади в регіонах мають слідкувати за процесом реорганізації підприємств і за необхідності надавати консультативну допомогу та підтримку у вирішенні питань, що виникають під час реорганізації.

Основні функції обласної державної адміністрації мають бути такими:

- забезпечення реалізації передбачених законодавством прав членів КСП щодо розпорядження належними їм земельними й майновими паями та створення нових підприємств на засадах добровільного рішення про реорганізацію та свободу вибору форм власності й організаційно-правових форм підприємницької діяльності у сфері аграрного виробництва;

- сприяння забезпеченню рівноправності всіх форм господарювання;

- вивчення та розповсюдження досвіду з реорганізації підприємств регіону;

- порівняння результатів діяльності підприємств нового типу з КСП, їх аналіз;

- надання консультативної допомоги районним адміністраціям, управлінням агропромислового комплексу. У разі необхідності слід залучати до цього процесу науковців і державних діячів.

Сприяння селянам у реалізації їхніх прав і можливості створення підприємств, що базуються на приватній власності, є, на нашу думку, основним завданням як районних, так і обласних органів влади.

Література

1. *Как выдаются разрешения покупать землю* // Экон. газ. — 1905. — 10 апр.

2. *Приватизация земли та реорганизация коллективных сельскохозяйственных предприятий в Украине*. — К.: Століття, 2000. — 272 с.